

Od Glazbenog zavoda do OORD "Kalnik": glazbena društva i zborsko muziciranje u Križevcima u 19. stoljeću

Lucija Konfic, Odsjek za povijest hrvatske glazbe HAZU

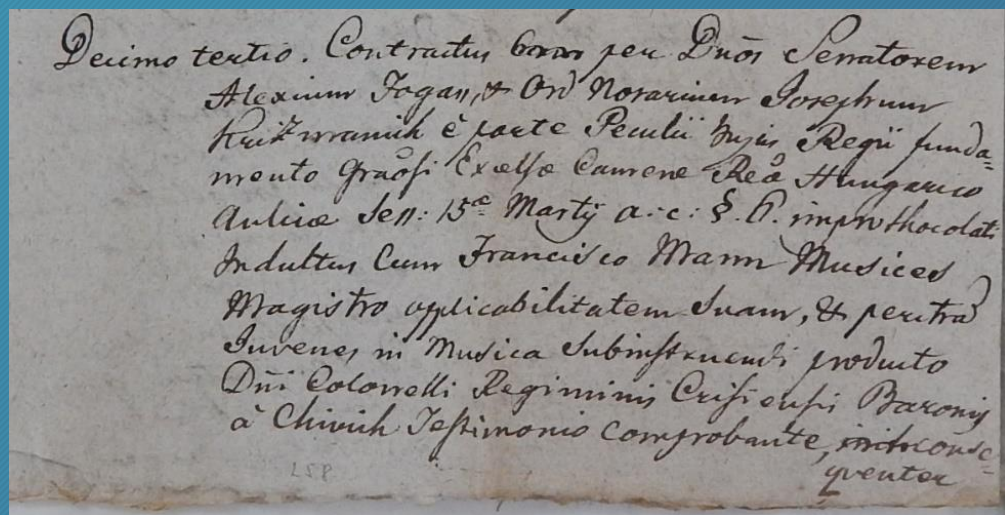
Peti znanstveni skup „Hrvatsko zborsko pjevanje jučer, danas i sutra“, Križevci, 22. 11. 2025.

Shema izlaganja

- 1) Glazbeni zavod (1813)
- 2) Hrvatsko pjevačko društvo „Zvono“ (1863)
- 3) Obrazovno obrtno-radničko društvo „Kalnik“ (1899)

Glazbeni zavod / Musices institutum

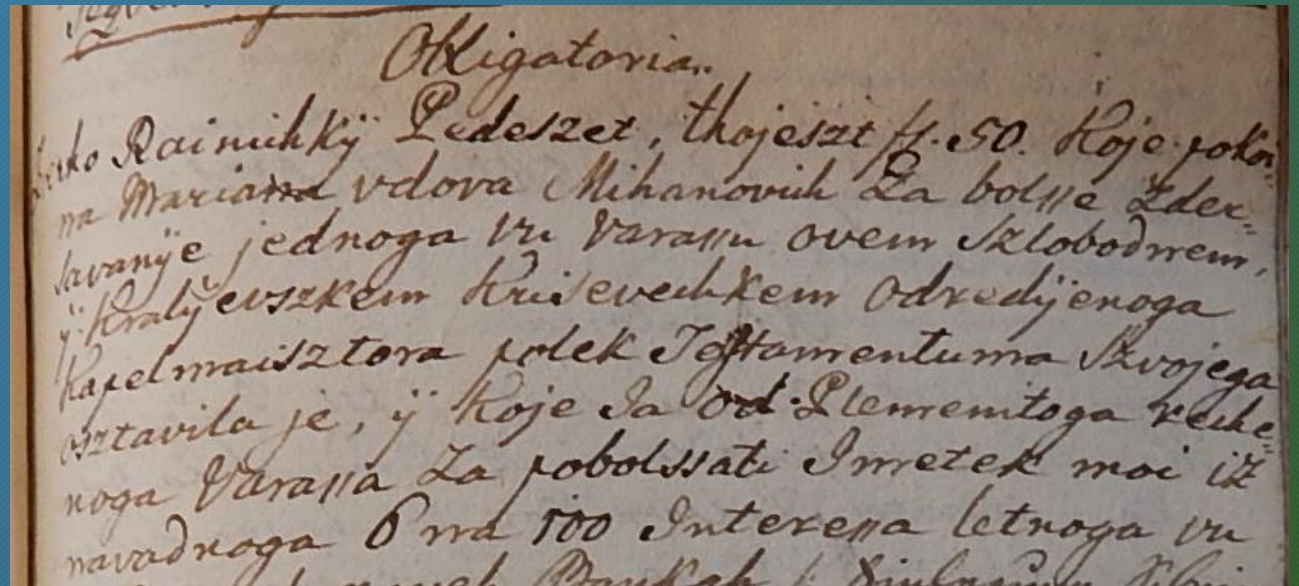
Decimo textio. Contractus boni per Duos Senatores
Alexium Jogan, & Or. Noracium Josephum
Kuciraniak e parte Peculii hujus Regii funda-
mento Graef. Excello Camere Rea Hungarico
Aulicae Sen. 13^{ae} Martij a. c. 8. D. imp. v. th. colat.
Inductus cum Francisco Mann Musices
Magistro applicabilitatem suam, & pertra-
d. Juvene, in Musica subinstruendi, producto
Dni Coloneli Regimini Crisofopi Baronij
a Chivich Testimonio comprobante, in hunc
modum

HDA-43, Zapisnik / Prothocollum,
8. 5. 1813.

- Franciscus Mann
- učitelj glazbe od 1. svibnja 1813.
- početak rada Glazbenog zavoda
- učitelj glazbe i Kapellmeister

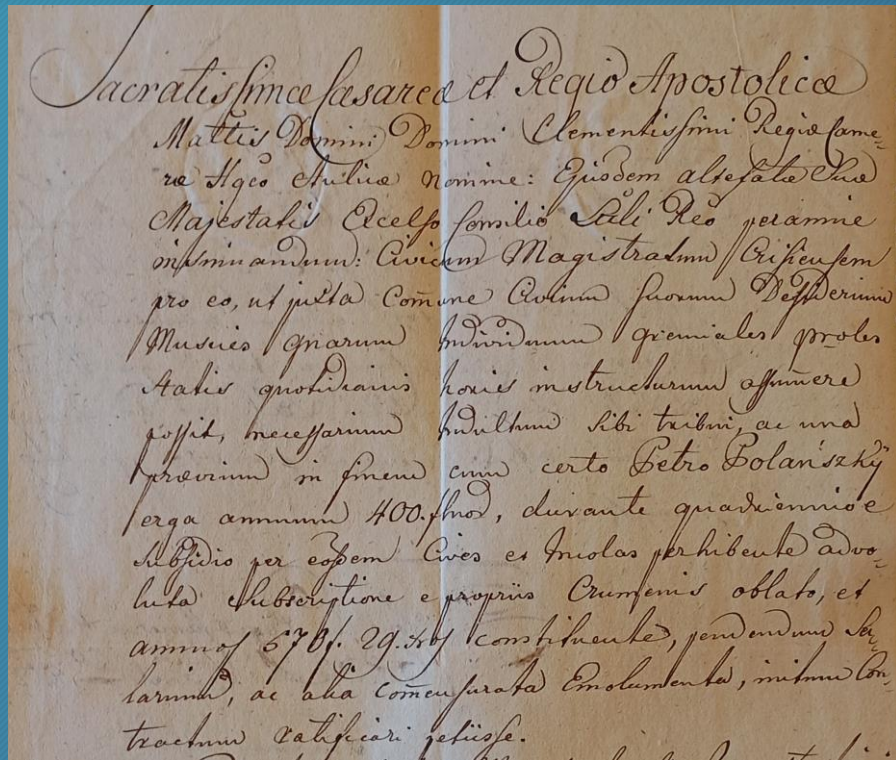
Poticaji za osnutak (1)

- Privatna inicijativa, 1812:
„f. 50 koje pokoina Mariana udova Mihanovich za bolsse zdersavanye jednoga vu varassu ovem Szlobodnem y Kralyevszkem Krisevechkem odredyenoga Kapelmaisztora polek Testamentuma szvojega ostavila je [...]“

GMK-6315, Fassionum Protocollum

Poticaji za osnutak (2)

- Interes građana (1812):
„da gradsko poglavarstvo u Križevcima u skladu sa zajedničkom željom svojih građana može zaposliti iskusnog učitelja glazbe koji bi svakodnevno mogao poučavati križevačku mladež [...] a dobivat će i pomoć od pretplate od istih stanovnika Križevaca iz njihovih vlastitih sredstava“

HU-MNL (Mađarski državni arhiv)

Financiranje

- dobrovoljni prilozi
- građani Križevaca → „Liberata Regia Citty Crisiensis Civium”
- gospoda (i plemstvo)
- svećenstvo (biskup, župnici)
- trgovci, obrtnici
- obrtnički cehovi

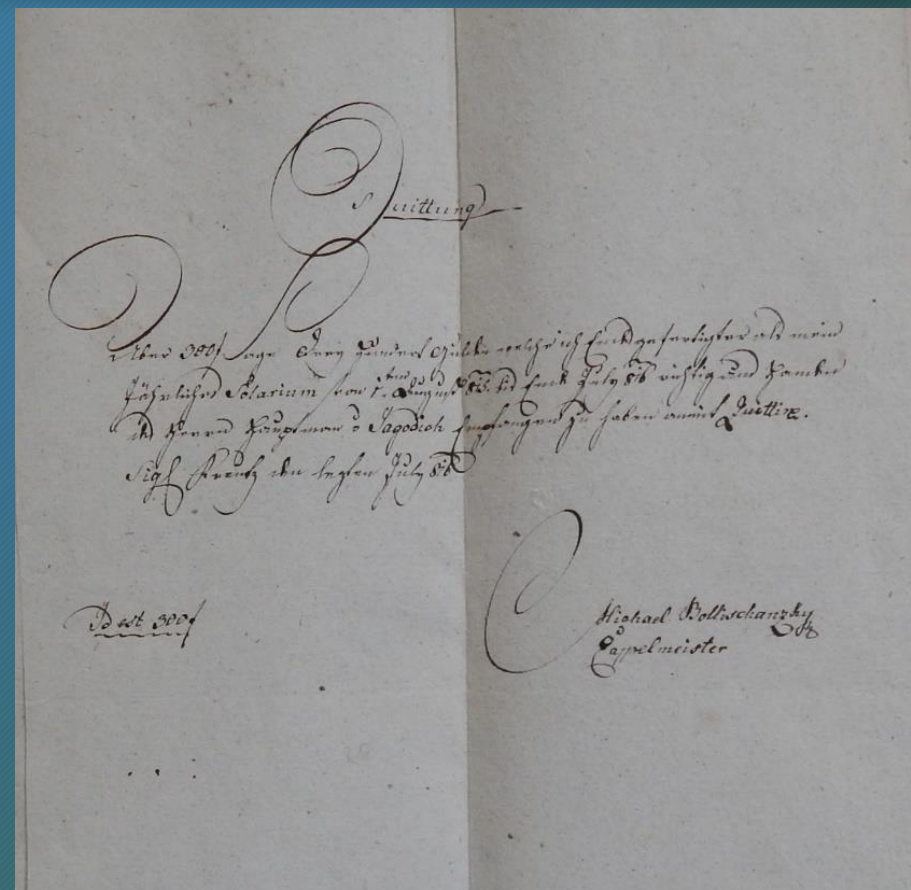
Reductio

Infraascriptorum Pauci. Pa. Citty Crisiensis Civium, aliorumq. Individuorum, in finem introducendi Insulari Musei, benevole oblata, p[ro]p[ter] p[ar]te anno 1817/8. restantium, ut pote.

Dn[us] Emericus Vokuchich restat	12
" Stanislav Digglin "	10
Emericus Gaitthij	10
Josephus Eidenpach pictor	5
Josephus Kibball restorarius	6
Cehus Cygularum	10
Josephus Jagorich pellic	3
Franciscus Mayer	8
Dn[us] Josephus Vinyevich Capid	10
" Josephus Chunchich	6
" Jacobus Uvarinact	5
Elias Zubanovich	20
Dn[us] Josephus Magij Geometra	10
" Josephus Mestrich	10
" Mathias Lattvar	3
" Antonius Markovich	5
" Lucas Nemchich	12
" Ladislav Jurinich	5
Mathias Gull	2
Mathias Rohar	5
Ladislav Novak	2
Jacobus Novak	1
Blasius Saich	2
Dn[us] Michael Sestigh	10
" Franciscus Skulij	3
Cehus Lanionum	10
Dn[us] Franciscus Benkovich	5
" Joannes Zubanovich	10
" Joannes Gaspary	10
Sig. fidei 10 Junij 1818 Ad aff. 220. Summa	220
Jagorich Insulari Musei Restantium Quota. m. 70.	

Učitelji i kapelnici

- Franciscus Mann
- Michael Bollischanzky/Pollischansky
- Ignaz Skrabal/Škrabal
- Mathia Csernovszky
- Franciscus Kankura
- Mathia Drobnyac/Drobny
- Ignatio/Vatroslav Stech
- Jan/Ivan Laksar

Prigode muziciranja

- prigodom čestitanja blagdana [Presvetog] Imena (3.1.) i početka Nove godine
- ples za berbu? (Bachiferiarum) u Križevcima i u Koprivnici
- prigodom obnove postrojbe i prijenosa škrinja? [occasione restorationis Conthuberniorum, ttto Translationis Cistarum]
- nastup glazbe u Reki kod baruna Joannesa Csamaràa
- nastup glazbe u Ravenu kod gospodina Franje Raffayja
- ples Glazbenog zavoda u Križevcima, održavan jednom godišnje
- javni plesovi

Uloga zborskog pjevanja?

INDEX	
	Litt.
1. Oratorien, Cantaten u. Singspiele.	A.
2. Missen und Requien.	B.
3. Gradual, Offertorien, Psalmen u.	C.
4. Opern, Ballette u. Mithrasdrama.	D.
5. Gesang-Stücke u. Lieder.	E.
6. Gesang-Duette.	F.
7. Gesang-Terzetten.	G.
8. Gesang-Quartetten.	H.
9. Gesang-Quintetten u. Chöre.	I.
10. Ouverturen.	K.
11. Symphonien.	L.
12. Concerte.	M.
13. Solonaisen, Variationen, Rondeaux u. Solos.	N.
14. Scenen et Ensemble-Stücke.	O.
15. Octetten, Septetten, Sextetten.	P.
16. Quartetten.	Q.
17. Quartetten.	R.
18. Terzetten.	S.
19. Duette.	T.
20. Piano-Forte-Sonaten u. dgl. Instrumente.	U.
21. Piano-Forte-Stücke u. dgl. Instrumente.	V.
22. Harfchen u. Harmonie-Stücke.	W.

1. Duett für zwei Violinen, von Antonin Fischer, und Carl Knechtel.
 2. Terzett von Pörsinger, von Antonin Fischer.
 3. Quartett von Pörsinger, von Antonin Fischer.
 4. Quartett von Tansa, von Antonin Fischer.
 5. Quintett für die Flöte von Kramer, von Antonin Fischer.
 6. Quartett von Tansa, von Antonin Fischer.
 7. Cantate für zwei Singstimmen mit Begleitung des Quartetts, und zweier Hornen.
 8. Andante von J. Enslou, von Antonin Fischer.
 9. Chor, von Antonin Fischer.
- Arols, den 29ten Juli 1844.

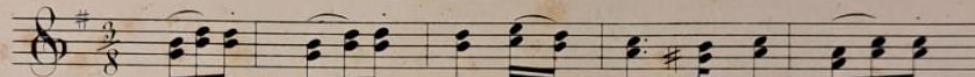
NAKLON.

Duhovnikah, i školne Mladeži Kosara Cerkveno-Križevackoga, bogoljub-
nomu Zakladatelju svojemu, preuzvišenomu presvjetlomu, i prciastrnomu
Gospodinu

JURJU HAULIKU,

Biskupu Zagrebackomu, i t.d. u neumerlu čast, uspomenu i zahvalnost, učinjen 1846.

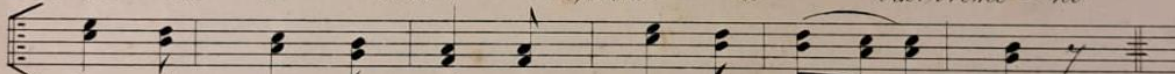
Milopjev

Ljubljenim blagdarom u - kra - šeni desnice,

Oče naš ux - vi - šeni! Tvo, crala - ti vik! vréme - no

Mi - sla vi - mo I - me Tvo - je umi - lje - no

Hrvatsko pjevačko društvo „Zvono“

- „Da je društvo u kratko vrijeme zbilja napredovalo, to se vidi i odatle, što je koncert sve slušaocę do uzhita zadovoljio. Sbor od 30-40 pjevačah izpjeva sve pjesme vrlo dobro, što je občinstvo posviedočilo pleskom i gromovitim izazivom. Kod jednoga sbora sudieovalo je više rodoljubivih gospodičnah, koje su svojoj zadaći zadovoljile. [...] Sto se uživotvori pjevačko društvo 'Zvono' u tolikom broju, velike si zasluge steće g. Fodroci. On je nagovaranjem te prijaznim obćenjem sakupio lepu kitu baš valjanah pjevačah. - G. Laksar, učitelj tih pjevačah, zasluđuje svaku pohvalu za neumorno nastojanje, da se pjevači što većma uvježbaju u pjevanju.“

Domobran, 1 (1864) 2, 2-3.

Križevac 9. svibnja. Dopis. (Koncert „Zvona“ G. Fodroci i Laksar; neki mladići.) Nijedna kriepost neriesi čovjeka ljepše od ljubavi iskrnjega, koja ga nuka, da pomogne bližnjemu u svakom obziru, ako uztreba. Nastala je ljetos doba, kada našem treba upravo darežljivim biti, ako hoće bližnjemu bar u toliko pomoći, da nepogine u skranjoj nuđi. U Primorju i Ugarskoj biesni glad, koj se neda umiriti liepimi riečmi već jedino hljebom.

Na mnogih mjestih dadoše se već razne zabave, da se pomogne stradajućim ljudem. I križevačko pjevačko „Zvono“ dade 2. svibnja u tu svrhu koncert. Spomenuto društvo stupi tada prvi put javno pred občinstvo, da mu pokaže, koliko je napredovalo. Davši prvi koncert na korist Primoracah i ugarskih nam susjedah pokaza, da je voljno pomagati domovinu i duševno i materijalno.

Koncert bijaše u županijskoj dvorani, kamo se sakupi sila svieta. — Da je društvo u kratko vrijeme zbilja napredovalo, to se vidi i odatle, što je koncert sve slušaocę do uzhita zadovoljio. Sbor od 30—40 pjevačah izpjeva sve pjesme vrlo dobro, što je občinstvo posviedočilo pleskom i gromovitim izazivom. Kod jed-

noga sbora sudieovalo je više rodoljubivih gospodičnah, koje su svojoj zadaći zadovoljile. Gospoje i gospodične, koje su pievale „solo“ bijahu burnim pleskom izazvane.

Slava Van gospojice i gospodične! Ljubite i nadalje svoju domovinu. Nestidite se njezinim jezikom sboriti te nekrznajte dopriinositi nijedne žrtve, kojom mislite, da bi ma kako mogle koristiti narodu, iz koga ste nikle. Imade u nas duše mnogo tobože izobražnijih ženah, kojim je hrvatski jezik, pa i najmanja žrtva za domovinu deveta briga. Takove žene neće se tja francuzki, dočim u svom hrvatskom neće ni pet redakah valjano napisati.

Sto se uživotvori pjevačko društvo „Zvono“ u tolikom broju, velike si zasluge steće g. Fodroci. On je nagovaranjem te prijaznim obćenjem sakupio lepu kitu baš valjanah pjevačah. — G. Laksar, učitelj tih pjevačah, zasluđuje svaku pohvalu za neumorno nastojanje, da se pjevači što većma uvježbaju u pjevanju.

Kako rekoh, koncert je vrlo dobro izveden, te mi se sve dopade izuzam ovdješnjih nekijh mladičah, koji kad hoće što god važnije i tobože dostojanstvenije kazati, neumiju to inače van jezikom njemačkim. — Imade li se domovina od takovih mladičah čemu nadati, te hoće li uz takove mladiće naše gospodične hrvatski govoriti i hrvatske knjige čitati? — to za razsudjenje puštam štovanim čitateljem „Domobrana“.

Pjevačka društva u Hrvatskoj 1860-ih

- Narodno pjevačko društvo u Karlovcu / Društvo karlovačkih pjevačah (kasnije Prvo hrvatsko pjevačko društvo „Zora“), Karlovac (1861)
- Požeško pjevačko društvo, Požega (1860/61-1863 iz Liedertafela, obnovljeno 1871)
- Hrvatsko pjevačko društvo „Kolo“, Zagreb (1862)
- Pjevačko društvo u Osijeku (nastalo spajanjem dvaju ranijih društava Kirchenmusikveren + Liedertafel), Osijek (1862)
- Hrvatsko pjevačko društvo „Sklad“, Đakovo (1863)
- Hrvatsko pjevačko društvo „Zvono“, Križevci (1863)
- Petrinjsko pjevačko društvo (Hrvatsko pjevačko društvo „Slavulj“), Petrinja (1864)
- Hrvatsko tipografsko pjevačko društvo „Sloboda“, Zagreb (1866)
- Hrvatsko pjevačko društvo „Dunav“, Vukovar (1867)

IZVRŠUJUĆI ČLANOVI HRVATSKOGA PJEVAČKOG DRUŠTVA „ZVONO“ U KRIŽEVCI
prigodom posvete društvene zastave dne 10. srpnja 1864. godine.

- „Dočim pjevanje u obće našu misao u društvu vedri i kriepi, ima od urednoga pjevanja, kojemu se uči u školi našega društva po ravnatelju ovdašnje glasbe, gospodinu Laksaru, jošo veću važnost, te smo svi jako zahvalni g. Fodrociju, što se je potrudio lani sazvati prijatelje izobraženja i narodnoga napretka i sakupiti ona materijalna sredstva, koja su potrebita za uredjenje i podupiranje toga društva. Njegove su zasluge za promicanje liepoga društvenoga duha ovdje dosta poznate, nego se time opet umnožavaju i glasba mu se križevačka zahvaljuje na bitnoj podpori, bez koje bi sve ležalo u mrtvilu.“

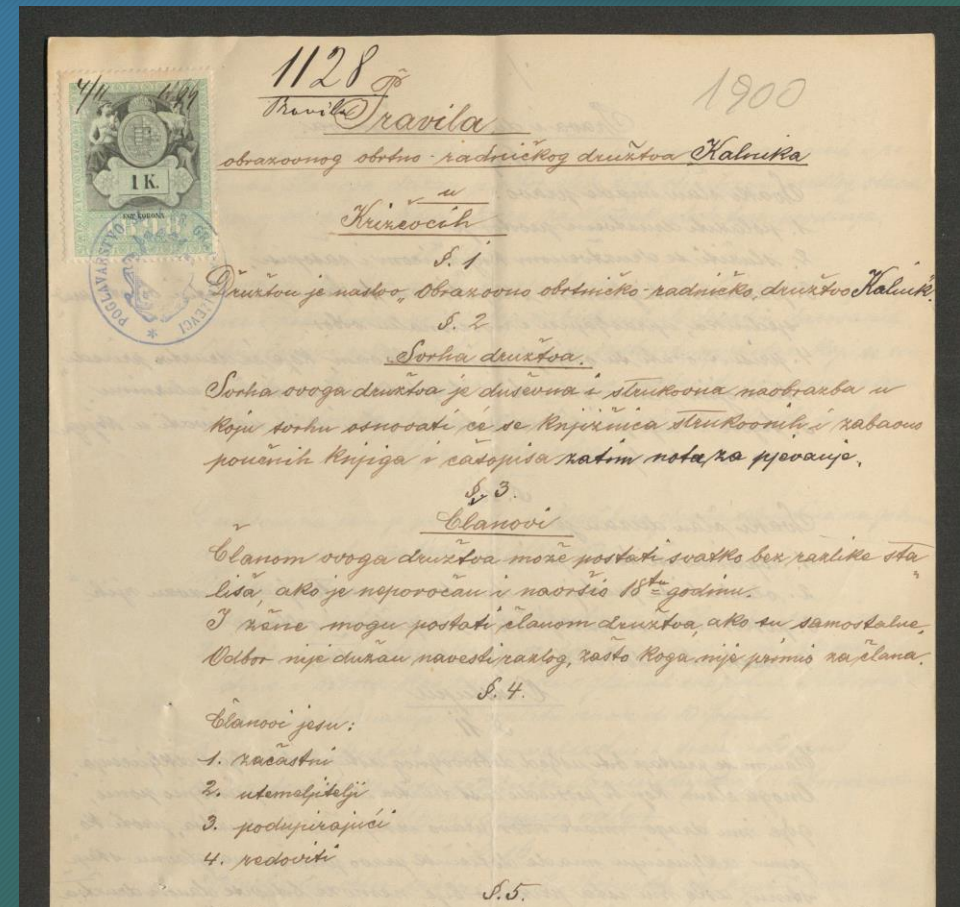
Domobran, 1 (1864) 50, 2-3.

Jubilejski spis „Zvono“

Obrazovno obrtno-radničko društvo „Kalnik“

- „Svrha ovoga društva je duševna i strukovna naobrazba u koju svrhu osnovati će se knjižnica strukovnih i zabavno poučnih knjiga i časopisa zatim nota za pjevanje.“

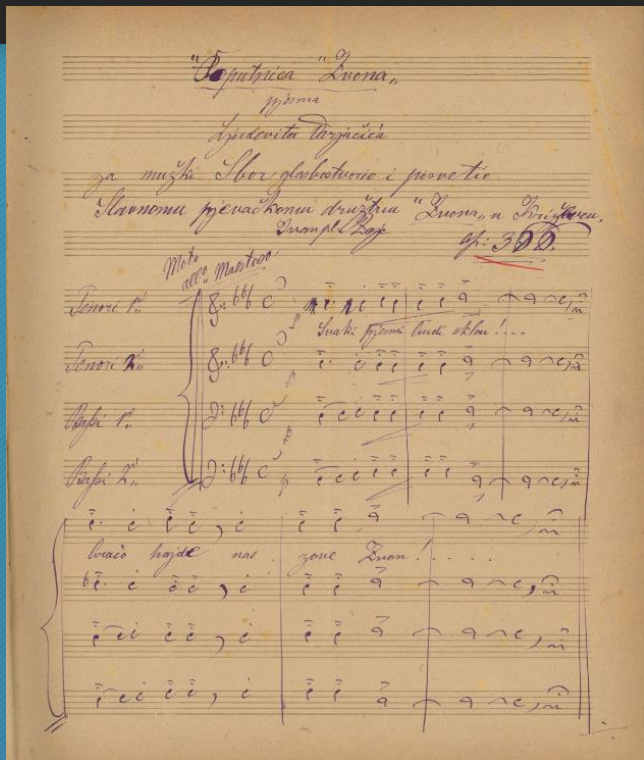
HR-HDA-79-19-749

- Aleksandar Abodić (Križevci, 8.1.1861. - 1959?)
- školovan u Zagrebu
- zaređen 1883.
- župnik u Kašću, a u Križevcima 1892-1903 kao bilježnik duhovnog stola, zatim biskupski tajnik
- zborovođa „Zvona” 1896-1899
- zborovođa „Kalnika” 1899-1902
- nakon 1903. župnik u Vrbasu i Kucuri (Bačka)

Hvala na pažnji!

„Gdie so pieva, tuj se zlo nemisli.“
Primorska nar. poslovica.

Dopis iz Križevca, 4. svibnja. (Pèrvi koncert u Križevcu.) U sredini našega domorodnoga grada sakupilo se je društvo, kojemu je glavna zadaća čim više razprostraniti po bližnjoj okolici, dapače i po našoj domovini, domaće pjesme — pjesme našim slavskim duhom dišuće. Tu zadaću zadalo si je pievačko društvo „Zvono“ pod predsjedništvom vèrloga domorodca gospod. Skend. Fodrocia, koi je tu ideu pèrvi zamislio i oživotvorio. Čujte rodoljubi! to je „Zvono“, dà liepšega i uzvišenijega imena nije si moglo rečeno društvo izabrati.

Radostan dan bijaše nam Križevčanom 2. svibnja, jer nas je „Zvono“ usrećilo pèrvim koncertom na korist stradajućoj jednokèrvoj bratji Primorcem i susiednim Magjarom. U kratko vrieme, trudom g. Laksera, ovdašnjega pievačkoga ravnatelja, prisvojilo si je pievačko društvo veliku vieštinu, koju bi jedva našao u sliènih društvih, koja već dugo obstoje.

Tko da neproplače od radosti, kad vidi, da hèrli bratac bratu u pomoć, da mu pruža zadnji hliebac. Dà

6. Kl

Obrazovno obrtno-radničko društvo
„KALNIK“ u Križevcima

o o o o o priredjuje o o o o o
u nedjelju dne 24. siječnja 1904.
u prostorijama „Narodne čitaone“

KONCERT

s predstavom i plesom

na koji se Vaše p. n. gospodstvo sa
cijenjenom obitelji najučtivije poziva.

ULAZNINA: od osobe 1 K 20 fil., od obitelji 3 K.
Podupirajući članovi od osobe 80 f.
od obitelji 2 K. Gg. slušatelji 60 f.

Čisti je prihod namijenjen nabavi
društvenoga barjaka.

Preplate se primaju sa zahvalnošću.
Početak točno u 8 sati na večer.

Odbor.

☛ Samo pozvani imaju pristup! ☛

30 Obiit Franciscus Bankura L. R. civitatis ^{orig. prim.} Magister Musicae. N. Moribus
"dorum provisus sepultus in Coemeterio ad Capellam s. Floriani, Anno
Actatis 30. Circiter.